

Broedvogelinventarisatie in de duinen en landgoederen rond Noordwijk in 1997

samenstelling Rien Sluys

In dit artikel worden de resultaten van twee, jaarlijks geventariseerde, gebieden beschreven. Tevens is een verslag opgenomen van landgoed Nieuw-Leeuwenhorst, waar, na een onderbreking van 1 jaar, het broedvogelonderzoek weer werd voortgezet.

1 Coepelduynen

Geïventariseerd door Jelle van Dijk

Voor het negende achtereenvolgende jaar werd dit duingebied in z'n geheel geïventariseerd. Het deel dat grotendeels in de gemeente Katwijk ligt, werd onderzocht door Bram Schoonenberg (in 24 uren), terwijl Kees Verweij (14 uren) en Jelle van Dijk (17 uren) het Noordwijkse deel voor hun rekening namen. De gegevens op de veldkaarten werden volgens de richtlijnen van de Sovon-handleiding "Broedvogels inventariseren in proefvlakken" (uitgave 1996) uitgewerkt. Het onderzochte gebied omvatte ook dit jaar weer het terrein van camping "de Noordduinen".

Tabel 1: Broedvogels van de Coepelduynen: 1992 t/m 1997

Soort	92	93	94	95	96	97
Bergeend	1	1	1	1	-	-
Wilde Eend	1	-	1	1	-	-
Patrijs	8	5	3	2	-	1
Fazant	3	3	3	2	4	1
Meerkoet	-	-	1	1	-	-
Wulp	1	1	1	1	-	1
Kievit	-	-	1	1	1	-
Tortelduif	1	1	1	1	-	-
Houtduif	2	3	4	6	7	6
Koekoek	3	3	3	3	3	2
Veldleeuwerik	6	5	3	3	-	-
Graspieper	22	18	18	31	18	16
Winterkoning	1	2	6	3	2	3
Heggemus	28	29	24	28	27	25
Roodborst	-	1	-	-	-	-
Nachtegaal	-	3	4	7	8	5
Gekr. Roodstaart	-	-	-	-	1	1
Roodborsttapuit	2	6	3	9	10	14
Tapuit	5	4	3	2	3	2
Paapje	-	1	-	-	-	-
Merel	14	16	14	18	15	12
Sprinkhaanzanger	1	1	1	2	3	2

Bosrietzanger	-	1	2	1	1	1
Soort	92	93	94	95	96	97
Kleine Karekiet	-	-	-	-	1	-
Braamsluiper	3	2	2	2	4	1
Grasmus	34	33	41	44	50	48
Tuinfluit	1	-	-	-	-	-
Zwartkop	-	2	1	-	-	-
Spotvogel	-	-	-	-	-	1
Tijftjaf	3	3	5	3	2	4
Fitis	8	7	14	18	26	13
Koolmees	3	4	4	3	4	2
Ekster	3	11	10	9	9	11
Vlaamse Gaai	-	-	1	-	-	-
Zwarte Kraai	-	-	-	1	-	1
Roodmus	-	1	-	-	-	-
Kneu	38	34	31	27	28	23
Totaal aantal soorten	24	27	29	28	22	23
Aantal broedgevallen	196	198	206	229	227	195

Als de aantallen op het campingterrein in alle jaren niet worden meegeteld zijn de jaartotalen voor het eigenlijke duinterrein in de periode 1989-97: 269 - 284 - 231 - 175 - 174 - 181 - 208 - 201 - 169. Hiermee komt 1997 als het jaar met het laagste aantal broedparen uit de bus. Aan de lichte stijging die na de 'magere' jaren 1992 en 1993 kon worden vastgesteld, is nu abrupt een einde gekomen. Deze achteruitgang is niet toe te schrijven aan een bepaalde vogelsoort of groep van vogelsoorten. Over vrijwel de gehele linie wordt dit terrein steeds armer aan broedvogels. De enige soorten die het goed doen zijn Grasmus, Heggemus en Roodborsttapuit. De laatste soort was dit jaar zelfs talrijker dan ooit.

Met de grondbroeders blijft het overigens tobben. De Bergeend werd tweemaal waargenomen, maar broedgedrag werd niet vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de Wulp die driemaal werd gesignaleerd. De Patrijs werd tweemaal waargenomen en de Fazant slechts eenmaal. De SOVON-normen maken het mogelijk deze soorten nog tot de broedvogels te rekenen. Ook deze soorten staan echter op het punt definitief uit de Coepelduynen te verdwijnen. De Veldleeuwerik die vorig jaar voor het eerst verstek liet gaan, werd dit jaar tweemaal gezien. Aanwijzingen voor een broedgeval leverde dit echter niet op. De Tapuit werd tweemaal in juni waargenomen. Broedsucces kon helaas ook nu niet worden vastgesteld.

Door de aanhoudende droogte was er ook dit jaar geen water in de Guytedel aanwezig. Wel kon in de ruigte langs de rand een territorium van een

Bosrietzanger worden vastgesteld. Op het terrein van de camping broedde dit jaar weer eens een Spotvogel, terwijl in de begroeiing van de nieuwe waterpartij langs het Zwarte Pad een Kleine Karekiet te beluisteren viel.

Overzien we negen jaar inventarisatie dan kunnen we vaststellen dat ondanks de toegenomen rust in het terrein veel karakteristieke broedvogels of verdwenen zijn of sterk in aantal achteruit zijn gegaan. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende soorten:

	1989	1997
Bergeend	2	-
Patrijs	10	1
Koekoek	7	2
Veldleeuwerik	26	-
Graspieper	38	16
Tapuit	9	2
Fitis	30	13
Kneu	43	24

Over de mogelijke oorzaken is al heel wat gefilosofeerd: Het is zonder meer duidelijk dat de hoge vos-

Kneu

senstand veel te maken heeft met de belabberde situatie bij de grondbroeders.

Toch is er meer aan de hand. Soorten als Veldleeuwerik en Graspieper gaat het ook in het agrarisch gebied bepaald niet voor de wind. De aantalfuctuaties bij de Fitis worden wel in verband gebracht met de omstandigheden in het overwinteringsgebied (Afrika). Hetzelfde geldt voor de Roodborsttapuit die het de laatste twee jaar weer heel goed doet. Enkele jaren geleden was de populatie gedecimeerd vanwege strenge koude in ZW-Europa waar deze soort overwintert.

Het achterhalen van de oorzaken blijft een moeilijke zaak zo lang wij niet weten hoe het met het broedsucces is gesteld. Enkele jaren geen of een slecht resultaat leidt op korte termijn tot het volledig verdwijnen van de soort, tenzij er vanuit gebieden met een goed broedresultaat aanvulling plaats vindt.

Broedsucces wordt vooral bepaald door het voedselaanbod.

Een vrouwtje in slechte conditie legt minder eieren. Weinig voedsel in de periode dat de jongen opgroeien leidt tot sterfte in het nest of direct na het uitvliegen. Of de voedselsituatie in de duinen voor veel zangertjes slechter geworden is, weten we gewoonweg niet. Maar wat weten wij van al die kleine beestjes die het voedsel vormen voor soorten als Graspieper, Tapuit en Veldleeuwerik? Het zou best eens zo kunnen zijn dat hier zaken spelen die wij niet opmerken, maar die minstens zo belangrijk zijn als de predatie door vossen.

Noordduinen-west

Geïnvventariseerd door Jan Glasbergen en Arie Cramer

Voor het 13e achtereenvolgende seizoen werd dit kavel onderzocht. Er werden negen inventarisatieronden gelopen, welke tezamen 25 uren in beslag namen.

Het terrein bestaat voornamelijk uit duingraslanden, struwelen en laag aangeplant hout. Daarnaast zijn enkele restanten dennenbos aanwezig. De zeereep wordt beheerd door het Hoogheemraadschap van Rijnland en is niet voor het publiek toegankelijk. De oostgrens van het terrein wordt begrensd door het fietspad midden in het duin.

Het overige gebied wordt beheerd door het Staatsbosbeheer en is via wandelpaden voor iedereen toegankelijk. Het kan hier erg druk zijn met wandelaars, trimmers enz.

Er waren dit jaar niet al te grote verschillen in aantal in vergelijking tot voorgaande jaren. De Houtduif is met enkele broedgevallen in de zeereep wat toegenomen in aantal.

De Graspieper zorgde gelukkig weer voor een toename, naar het peil van voorgaande jaren. De Nachtegaal nam met 6 broedgevallen af en is kennelijk in ons terrein over de top heen. De Roodborsttapuit liet ons dit seizoen in de steek. De Zomertortel hebben we helaas in 1997 niet kunnen traceren.

Tabel 2: Broedvogels van de Noordduinen-west 1992-1997

Soort	92	93	94	95	96	97
Fazant	1	3	2	2	2	1
Houtduif	5	8	6	8	14	17
Zomertortel	3	2	-	2	-	-
Koekoek	2	2	2	3	2	2
Veldleeuwerik	4	1	-	-	-	-
Graspieper	22	17	16	22	9	16
Winterkoning	1	1	7	5	4	2
Heggemus	18	18	17	13	11	10
Roodborst	1	-	-	1	-	-
Nachtegaal	14	12	16	17	20	14
Roodborsttapuit	1	1	-	1	2	-

Tapuit	2	4	6	8	4	5
Merel	2	4	7	6	2	4
Soort	92	93	94	95	96	97
Braamsluiper	1	2	4	3	2	4
Grasmus	9	12	11	10	9	13
Fitis	7	7	9	10	11	14
Koolmees	-	2	1	1	2	3
Vlaamse Gaai	1	2	1	1	1	1
Ekster	6	8	8	10	7	9
Zwarte Kraai	1	1	-	1	2	1
Ringmus	-	-	1	-	-	-
Kneu	9	6	4	7	8	9
Totaal aantal soorten	20	20	17	20	18	17
Aantal broedgevallen	110	113	118	129	112	125

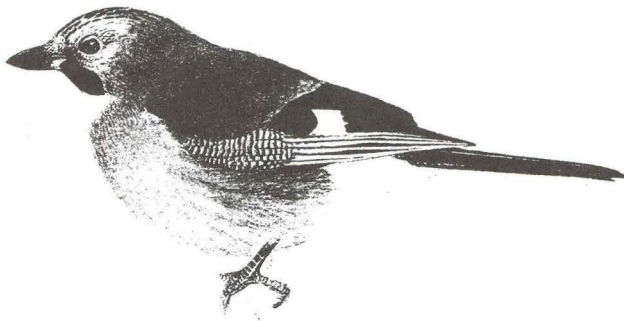
Nieuw-Leeuwenhorst

Geïventariseerd door Dennis v.d. Niet, Robert Sluys en Rien Sluys

Vanaf 1984 werd dit kavel jaarlijks, met uitzondering van 1996, geïventariseerd.

Het gebied wordt in het westen begrensd door het Westeinde, in het oosten door de Gooweg in het zuiden door de Hoogweg en in het noorden door het pad aan de zuidkant van de vijver.

Het afgelopen jaar hebben zich een aantal veranderingen voorgedaan in dit terrein. Het beheer

richt zich meer op de natuurwaarden dan op de recreatie. De toegangsregels zijn verscherpt. Het terrein is nu alleen nog toegankelijk voor begunstigers van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap en voor Noordwijkers die in het bezit zijn van een door de Gemeente Noordwijk verstrekte wandelkaart. Verder zijn veel paden verwijderd of afgesloten. Wij zijn benieuwd of deze maatregelen effect zullen hebben op de broedvogelpopulatie in dit terrein.

Tabel 4: Broedvogels van een gedeelte van Nieuw-Leeuwenhorst: 1992-1997

Soort	92	93	94	95	97
Nijlgans	-	-	1	1	1

Wilde Eend	8	5	7	9	7
Sperwer	-	1	-	-	-
Buizerd	-	-	1	-	-
Fazant	1	-	-	1	-
Waterhoen	2	2	2	1	-
Meerkoet	-	-	-	-	1
Holenduif	8	6	6	8	8
Houtduif	15	20	16	17	14
Turkse Tortel	3	3	-	-	-
Tortelduif	4	1	1	-	-
Koekoek	1	-	-	-	-
Bosuil	1	1	1	1	1
Groene Specht	2	3	3	3	1
Grote Bonte Specht	6	5	5	5	6
Winterkoning	17	18	19	17	18
Heggenus	6	4	3	4	4
Roodborst	24	23	21	23	19
Nachtegaal	4	3	2	2	1
Merel	16	17	15	12	15
Zanglijster	6	5	8	8	4
Grote Lijster	1	1	-	-	-
Braamsluiper	-	-	1	-	-
Grasmus	-	-	-	1	1
Tuinfluit	2	2	3	3	2
Zwartkop	9	9	8	9	7
Fluiter	-	1	-	-	-
Tjiftjaf	8	11	10	12	12
Fitis	2	5	3	3	3
Grauwe Vliegenv.	3	2	-	-	1
Staartmees	1	-	1	1	1
Glanskop	4	3	4	4	2
Pimpelmees	21	19	20	13	16
Koolmees	23	26	28	22	20
Boomklever	1	-	-	-	1
Boomkruiper	6	5	7	7	9
Wielewaal	-	1	-	-	-
Vlaamse Gaai	3	4	4	4	4
Ekster	4	4	5	5	3
Kauw	20	25	25	33	26
Zwarte Kraai	2	2	2	2	1
Spreeuw	7	1	-	1	2
Vink	3	1	2	1	2
Totaal soorten	35	34	31	32	32
Aantal broedgevallen	249	247	236	240	217